स्वर्गद्वारी नगरपालिकास्तरीय महिला सञ्जाल सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

प्रथम संसोधन:२०७९

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय, भिंग्री प्युठान

लुम्बिनी प्रदेश नेपाल

पृष्ठभूमी

महिलाहरुका विशिष्ट अधिकारहरु सुनिश्चित गरिनुपर्दछ भन्ने मान्यता स्वर्गद्वारी नगरापालिकाको रहेको छ । महिलाहरुको अधिकार सुनिश्चीत गर्नका लागी नेपालले संयुक्त राष्ट्र संघद्वारा जारी गरिएको अभिसन्धी महिलाहरु प्रति हुने सबै प्रकारका विभेदहरुको अन्त्य (१९७९) मा हस्ताक्षर गरेर विभिन्न नीति तथा कानुनहरु पनि तर्जुमा गरिसकेको छ । वि.स. २०७५ भदौ देखि कार्यान्वयनमा आएको देवानी संहिता ऐन र नेपालको संविधानको धारा ३८ ले दिएको महिला अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था अनुसार समाजका सबै पक्षमा सारभुत समानताका लागि मार्ग प्रसस्त भएको छ । स्थानीय तहले संविधान तथा कानुनले निर्दिष्ट गरे अनुसार महिलाहरुको हक अधिकार सुनिश्चित गर्नका लागि स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) बमोजिम "स्वर्गद्वारी नगरपालिकास्तरीय महिला संजाल महिला सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७" बनाई नगर कार्यपालिकाको बैठकबाट पारित गरि जारी गरिने छ ।

परिच्छेदः-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः

(१) यो कार्यविधिको नाम "स्वर्गद्वारी नगरपालिकास्तरीय महिला संजाल सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७" रहनेछ ।

(२) यो कार्यविधि कार्यपालिकाको बैठकबाट स्विकृत भएको मिति देखि लागु हुने छ ।

२. परिभाषाः

(१) विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमाः

(क) ‘‘ऐन’’ भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ लाई सम्झनु पर्दछ ।

(ख) ‘‘नगरपालिका’’ भन्नाले स्वर्गद्वारी नगरपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

(ग) ‘‘कार्यपालिका’’ भन्नाले स्वर्गद्वारी नगरपालिकाको नगरकार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

(घ) ‘‘कार्यालय’’ भन्नाले नगरपालिका रहेको कार्यालयलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ङ)‘‘महिला’’ भन्नाले सबै वर्ग क्षेत्र समुदायका महिलाहरुलाई सम्झनु पर्दछ ।

(च)"वडास्तरीय महिला समिति" भन्नाले यस स्वर्गद्वारी नगरपालिका भित्र रहेका ९ वटै वडाहरुमा सम्बन्धीत वडामा स्थायी बसोबास गरेका परिच्छेद ४ (क) बमोजिम गठन भएको समिति सम्झनुपर्दछ ।

(छ)‘‘नगरस्तरीय महिला संजाल’’ भन्नाले यस स्वर्गद्वारी नगरपालिका भित्र रहेका ९ वटै वडाहरुमा दफा ४.१ बमोजिम गठन भएका समितिहरुबाट ४.२ बमोजिम गठन भएको संजाललाई सम्झनुपर्दछ ।

(ज)"समिति" भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम गठन भएको समितिलाई सम्झनुपर्दछ ।

(झ)"संरक्षक" भन्नाले यस स्वर्गद्वारी नगरपालिकाका नगर उप प्रमुखलाई सम्झनुपर्दछ ।

(ञ)“अध्यक्ष” भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम गठन हुने वडा समिति र नगर संजालका प्रमुखलाई सम्झनुपर्दछ ।

(ट)“उपाध्यक्ष” भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम गठन हुने वडा समितिको उपप्रमुख र नगर संजालको उपप्रमुखलाई सम्झनुपर्दछ ।

(ठ)“सचिव” भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम गठन हुने वडा समितिको सचिव र नगर संजालको पदमा तोकीएको व्यक्तिलाई सम्झनुपर्दछ ।

(ड)“संविधान” भन्नाले नेपालको संविधान, २०७२ लाई सम्झनु पर्दछ ।

(ढ)“स्थानीय तह” भन्नाले स्वर्गद्वारी नगरपालिका नगर कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

(ण)“महिला अधिकार” भन्नाले महिलाहरुले प्राप्त गर्ने जन्म सिद्व अधिकारहरु सम्झनु पर्नेछ यस अन्तर्गत गर्भ धारण गर्न पाउने अधिकार, सुरक्षित मातृत्व अधिकार, प्रशुति सेवाको अधिकार, तलब सहित सुत्केर विदाको अधिकार र स्तनपान गराउने अधिकार आदि ।

(त)“ महिला हिंसा” भन्नाले महिलाहरु प्रति गरिने मानसिक, शारिरीक, राजनितिक, आर्थिक, शैक्षिक हिंसा

सम्झनु पर्दछ ।

(थ)“Gender” भन्नाले निश्चित समाज र संस्कृतिको आधारमा निर्धारण गरिएका महिला र पुरुष विचको भूमिकालाई बुझिन्छ ।

(द)“लैङ्गिक भेदभाव” भन्नाले लिंगका आधारमा महिला पुरुष विच गरिने विभेद बुझिन्छ ।

परिच्छेदः-२

परिकल्पना, लक्ष्य र उदेश्य

परिकल्पनाः

सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक न्यायमा आधारित महिला अधिकार सुनिश्चितता सहितको समाज निर्माण गर्नु स्वर्गद्वारी नगरपालिकाको परिकल्पना रहेको छ ।

लक्ष्यः

(१) महिलाको मुलभूत आधिकारहरुलाई सुनिश्चित गर्दै समुन्नत न्यायपूर्ण लैंगिक रुपले समावेशी तथा समतामुलक नगरपालिका निमार्ण गर्नु स्वर्गद्वारी नगरपालिकाको लक्ष्य रहेको छ ।

उदेश्यः

(१) स्थानीय विकास एंव सामाजिक, राजनैतिक र आर्थिक जीवनका सबै पक्षहरुमा सबै जातजाति र क्षेत्रका महिलाहरुको समान अधिकार सुनिश्चित गर्दै लैंगिक रुपले समावेशी र समतामुलक समाजको निर्माण गर्ने ।

(२) महिला विरुद्व हुने सबै प्रकारका हिंसा अन्त्य गर्ने ।

(३) विकास निर्माणका सबै प्रक्रियाहरुमा महिलाहरुको क्रियाशिलता सुनिश्चितता गर्ने,

(४) महिला मानव अधिकार रक्षकहरुको पहिचान र सुरक्षा प्राकृतिक स्रोत साधनहरुमा महिलाहरुको पहँच तथा दिगो जीवीकोपार्जन गर्ने,

(५) महिलाको स्वास्थ्य अधिकार, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अधिकार र दिगो शान्ती स्थापनामा मदत गर्ने,

(६) संविधानको परिधी भित्र रहेका मौलिक हकको सुनिश्चितता गर्ने,

(७) दलित, जनजाति गरिब महिला, पछाडि परेका महिला, एकल महिला, अपाङ्गता जेष्ठ नागरिक महिला र गरिबीको चपेटामा परेका महिलाहरुको लागि आर्थिक, सामाजिक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने,

(८) महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका विभेद अन्त्यका लागि वातावरण निर्माण गर्ने र शुन्य सहनशिलता कायम गर्ने,

(९) विभिन्न वर्गका महिलाहरुको कार्यबोझ घटाउनको लागि योजना तयार पार्ने । जस्तैः आधुनिक प्रविधिहरुको प्रयोग तथा विस्तार लगायत अन्य कार्यक्रमहरु ।

(१०)हिंसा पीडित महिलाहरुका लागि अस्थायी तथा स्थायी आवास गृह मर्मत निर्माण,

(११) अपाङ्गताहरुका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री तथा योजना निर्माण,

(१२) स्थानीय निकाय एवं विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्था बाट संचालन गर्ने विकासको कार्य समय सीमा कार्य पद्धति योजना तर्जुमा कार्यान्वयन अनुगमन महिला सम्बन्धी विभिन्न नीतिगत प्रावधानहरुको बारेमा जानकारी दिने कार्यक्रम संचालन ।

परिच्छेदः–३

३.१ महिला संजालका पदाधिकारीहरु तथा कार्यसमिति चयन गर्ने प्रावधानहरुः

(१) नगर/वडामा महिला संजाल/संजालको प्रतिनिधि भएर सामाजिक सेवामा तथा अन्य पालिकाको जुनसुकै स्थानमा लक्षित वर्गहरुलाई निःस्वार्थ रहित भावनाले निरन्तर रुपमा सामाजिक सेवा गरेको,

(२) उपदफा (१) बाहेक यस पालिकामा लामो समयसम्म निरन्तर महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक लगायत सामाजिक सेवामा लामो समय अनुभव बटुलेका तथा कार्य संचालन गरेका,

(३) स्वर्गद्वारी नगरपालिकाको स्थायी बासीन्दा भएको,

(४) २१ वर्ष उमेर पुरा भई ५५ वर्ष उमेर ननाघेको ,

(५) १ वटा व्यक्तिको कार्यकाल २ पटक मात्र रहने छ ।

परिच्छेदः–४

४.१ समिति तथा संजालको गठन

(क) वडा समितिको गठन : यस स्वर्गद्वारी नगरपालिकाका वडा भित्र स्थायी रुपमा बसोबास गरेका नेपाली नागरिक महिलाहरुको भेलाबाट समावेशी हुनेगरी दलित, जनजाति,पिछडिएको महिलाहरु अनिवार्य समितिमा राखी वडास्तरीय समिति निम्नबमोजिम गठन गरिने छ ।

अध्यक्ष १ जना

उपाध्यक्ष १ जना

सचिव १ जना

सहसचिव १ जना

कोषाध्यक्ष १ जना

सदस्यहरु ४ जना

जम्मा ९ जना

समितिको सल्लाहकारमा नगरपालिकाको नगर उप प्रमुख, सम्बन्धीत वडाका वडा अध्यक्ष तथा महिला संजालका सदस्यलाई राख्न सकिनेछ ।

(ख) दफा ४.१(क) बमोजिम गठन भएको वडा समितीको कार्यकाल ३ वर्षको हुनेछ ।

४.२ नगरस्तरीय महिला संजाल गठन

१. वडा/नगरस्तरीय महिला सञ्जाल गठन गर्न पूर्व यस स्वर्गद्वारी नगरपालिका भित्रका सम्पूर्ण वडाका महिला संजालहरुको प्रतिनिधि भेलाले एक नगरस्तरीय महिला सञ्जाल कार्यकारी तदर्थ समीति गठन गर्ने छ । प्रत्येक वडा अध्यक्ष ज्यु हरु संजाल संरक्षक रहनु हुनेछ । वडा/नगरस्तरीय कार्यकारी समितिमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव, सदस्य(पीछडिएको), सदस्य(जनजाति), सदस्य(दलित) जम्मा ९ सदस्यीय वडा स्तरीयमा टोलको प्रतिनिधित्वलाई ध्यानमा राख्ने र नगरस्तरमा प्रत्येक वडाको प्रतिनिधित्व रहने विषयलाई ध्यानमा राख्नुपर्ने छ

२. वडा/नगरस्तरीय महिला सञ्जाल कार्यकारी समितिमा पूर्व तत्कालीन अध्यक्ष र उपाध्यक्ष समितिका आमन्त्रित सदस्य (पदेन) व्यवस्था रहने छ ।

३. वडा स्तरीय महिला सञ्जाल गठन क्रममा नगरस्तरीय महिला सञ्जाल प्रतिनिधिको रोहवरमा रहनुपर्ने छ ।

४.क) केहि विशिष्ट व्यक्तिहरु/प्रत्येक वडास्तरीय महिला सञ्जाल कार्यकारी समितिका पदाधिकारीहरुको उपस्थीती वडा अध्यक्ष ज्यु हरुलाई आमन्त्रीत गरी महिला विकास शाखा कार्यालयको रोहवरमा स्वर्गद्वारी नगरपालिका नगर प्रमुख/उपप्रमुख/प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत/लेखा शाखाको आतिथ्यतामा एक कार्यक्रमका बिच नगरस्तरीय महिला संजाल कार्यकारी समिती निर्वाचन/सर्वसम्मत बाट गठन गरिने छ ।

निर्वाचन गर्नको लागी तपशिल बमोजिम तीन सदस्यीय निर्वाचन आयोग गठन गरिने छ ।

- महिला विकास शाखा स्वर्गद्वारी नगरपालिका शाखा प्रमुख - अध्यक्ष
- नगरपालिकाबाट तोकेको (मनोनित) व्यक्ति -सदस्य
- नगरपालिकाका कानुनी सल्लाहकार - सदस्य

ख) प्रत्येक वडाका कार्यक्रममा सहभागी भएका पदाधिकारीहरु मतदाताहरु रहनु हुनेछ ।

ग) बहुमतलाई प्राथमिकतामा राख्ने निर्णय गरिने छ ।

घ) बराबर मत भएमा गोलाप्रथाबाट चयन गरिने छ ।

ङ) अन्य नियम विनियमहरु निर्वाचन आयोगले तय गरे बमोजिम कार्यान्वयन गरिने छ ।

५)स्वर्गद्वारी नगरपालिकाका ९ वटा वडाका वडा समितीका ९ जना सदस्यहरु पदेन सदस्य र अन्य २ जना सदस्य कार्यालय नजिकका वडाहरुबाट महिला सशक्तिकरण लगायत अन्य समाज सेवाको क्षेत्रमा काम गरेका व्यक्तिहरु मनोनित सदस्य (जुनसुकै पदकमा) रहने गरी एक नगरस्तरीय महिला संजाल गठन गरिनेछ ।

६)उपदफा ४.२ (१) बमोजिम गठन हुने नगरस्तरमा महिलाहरुको भेलागरी भेलाको निर्णयबाट तपशिल बठैक बसी बैठकको निर्णयबाट तपशिल बमोजिमको पदाधिकारी चयन गरीनेछ ।

अध्यक्ष १ जना

उपाध्यक्ष १ जना

सचिव १ जना

सहसचिव १ जना

कोषाध्यक्ष १ जना

सदस्यहरु ६ जना

जम्मा ११ जना

समितिको सल्लाहकारमा नगरपालिकाका नगर उप प्रमुख तथा महिला तथा बालबालिका शाखाका कर्मचारीलाई राख्न सकिने छ ।

७) दफा ४.१ र ४.२ बमोजिम गठन भएको समिति तथा संजालका बैठक चौमासीक रुपमा नियमित बस्ने छ र आवश्यकता परेमा आवश्यकताअनुसार पनि राख्न सकिने छ ।

८) उपदफा (६) बमोजिम गठन भएको नगरस्तरीय संजालमा लैंगिक हिसाबले महिलाको प्रतिनिधित्व नभएमा महिलाहरुको भेलाबाट सदस्य महिलाहरुलाई मनोनित गर्न सक्नेछ ।

९) कार्यक्रम तथा योजनामा सहभागी गराउदा गरिब विपन्न वर्गका तथा व्यवसायमा निरन्तरता दिने प्रकृतिका चेतनाको अभाव भएका तथा आयआर्जनको स्रोत न्युन भएका महिलाहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिई समितीले छनोट गर्नुपर्ने छ ।

१०) उपदफा ४.२ (६) बमोजिम गठन भएको नगरस्तरीय संजालको कार्यकाल ३ वर्षको हुनेछ ।

३.३ समिति तथा संजालका काम कर्तव्य र अधिकारः

(१)वडा समितिको काम कर्तव्य र अधिकारः

क) दफा ४.१ बमद्धोजिम गठन भएको वडा समितिले महिलाहरुको सचेतना अभिवृद्धि गराई सक्षम नागरिक तयार गर्न, क्षमता विकास र सीप मुलक तालिम संचालन गर्ने योजना बनाई नगर संजाल मार्फत नगरपालिका कार्यालयमा पेस गर्ने ।

ख)वडास्तरमा रहेका महिलाहरुको उमेर पहिचान गरी उमेरगत रुपमा क्षमता विकास तथा सीप विकास तालिममा सहभागी गराउने ।

ग)पालिका तथा वडास्तरमा विनियोजित कार्यक्रमहरुमा छुट्ईएको बजेट शिर्षक मार्फत सबै प्रकारका महिलाहरुलाई समावेशी तरिकाले सहभागी गराई क्षमता विकास र आयआर्जन गर्ने सीपमुलक तालिम गोष्ठी प्रशिक्षण संचालनमा नगरपालिका कार्यालय सँग समन्वय गरी संचालन गर्ने ।

घ)अन्य संघसंस्थाहरुबाट महिलाहरुलाई कुनै क्षमता विकास तथा आयआर्जनका कार्यक्रम गर्न सहयोग प्राप्त भएमा सहभागी गराउने र कार्यक्रम सहभागीहरुको सहित अन्य व्यहोरा सुरक्षित साथ राखी पालिकामा पेश गर्ने ।

ङ) वडास्तरमा गठन भएका एकल महिला समिति र महिला समितिहरु सँग सहकार्य गर्ने र प्रत्येक आ.व. मा लैंगिक हिंसाका घटनाको तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।

च) कार्यक्रम तथा योजनामा सहभागी गराउदा गरिब विपन्न वर्गका बेरोजगारीहरुलाई तथा व्यवसायमा निरन्तरता दिने प्रकृतिका चेतनाको अभाव भएका तथा आयआर्जनको स्रोत न्युन भएका महिलाहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिई संजालले छनोट गर्नुपर्ने छ ।

(२)नगर संजालको काम कर्तव्य र अधिकारः

यस परिच्छेदको दफा ४.२ बमोजिम गठिन नगर संजालको काम कर्तव्य र अधिकारः

क) दफा ४.२ बमोजिम गठन भएको नगर संजाले महिलाहरुको सचेतना अभिवृद्धि गराई सक्षम नागरिक तयार गर्ने ।

ख)नगरस्तरमा रहेका एकल महिलाहरु तथा अन्य महिलाहरुको उमेर पहिचान गरी उमेरगत रुपमा क्षमता विकास तथा सीप विकास तालिममा सहभागी गराउने ।

ग)पालिका तथा वडास्तरमा विनियोजित कार्यक्रमहरुमा छुट्ईएको बजेट शिर्षक मार्फत सबै महिलाहरुलाई सहभागी गराउन उत्प्रेरित गर्दै क्षमता विकास र आयआर्जन गर्ने सीपमुलक तालिम गोष्ठी प्रशिक्षण संचालनमा नगरपालिका कार्यालय सँग समन्वय गरी संचालन गर्ने र आउने आ.व. का योजना कार्यक्रमहरु जेष्ठ महिनाको मसान्तभित्र पालिकामा पेश गर्ने ।

घ)अन्य संघसंस्थाहरुबाट सम्बन्धीत लक्षित वर्गहरुलाई कुनै क्षमता विकास तथा आयआर्जनका कार्यक्रम गर्न सहयोग प्राप्त भएमा सहभागी गराउने र कार्यक्रम सहभागीहरु सहित अन्य व्यहोरा सुरक्षित साथ राख्ने र कार्यक्रम हुनभन्दा पहिला पालिका सँग समन्वय गरी कार्यक्रमका सहभागीहरु छनोट गर्ने र कार्यक्रमहरु बैज्ञानिक तरिकाले संचालन गर्ने र अन्य आवश्यक विवरण पालिकामा अनिवार्य पेश गर्ने पेश गर्ने ।

ङ) कार्यक्रम तथा योजनामा सहभागी गराउदा गरिब विपन्न वर्गका तथा व्यवसायमा निरन्तरता दिने प्रकृतिका चेतनाको अभाव भएका तथा आयआर्जनको स्रोत न्युन भएका महिलाहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिई संजालले छनोट गर्नुपर्ने छ ।

च) वडास्तरमा गठन भएका एकल महिला समिति र महिला समितिहरु सँग सहकार्य गर्ने र प्रत्येक आ.व. मा लैंगिक हिंसाका घटनाको तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।

छ) संजालले वडास्तरीय महिला संजालको सहकार्यमा पालिका भरका महिलाहरुको अवस्था अध्ययन तथा अवलोकन गर्ने र प्रत्येक वर्ष महिलाहरुको तथ्याङक संकलन अनिवार्य गर्नुपर्नेछ ।

ज) बार्षिक कार्यतालिका तयार गरी महिला विकास शाखा मार्फत नगरपालिका कार्यालयमा दर्ता गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।

झ) पछाडि परेका जुनसुकै वर्गका महिलाहरुलाई सशक्त बनाउन प्रोत्साहन गर्ने लगायत आवश्यक अन्य काम कर्तव्य अधिकार प्रति जिम्मेवार हुने आदि ।

३) नगर संजालको अध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकारः

क) नगर संजालको बैठकको अध्यक्षता गर्ने,

ख) नगर संजालको तर्फबाट गर्ने सम्पुर्ण कामको प्रतिनिधित्व गर्ने,

ग) नगर संजाल र वडा समितिलाई नेतृत्व गर्ने,

घ) अन्य आवश्यक कामहरु गर्ने ।

४) नगर संजालको उपाध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकारः

क)अध्यक्षलाइ सहयोग गर्ने,

ख)अध्यक्षको अनुपस्थीतिमा नगर समितिको बैठकको अध्यक्षता गर्ने,

ग)अक्ष्यक्षले तोकेको अन्य काम गरी अध्यक्षलाई सहयोग गर्ने ।

५) नगर संजालको सचिवको काम कर्तव्य र अधिकारः

क) अध्यक्षको सहमतिमा नगर समितिको बोलाउने,

ख) बैठकको उपस्थीति उठाई बैठक संचालन गर्ने,

ग) अध्यक्षले तोकेको अन्यकाम गरी अध्यक्षलाई सहयोग गर्ने ।

घ) कुनै कारणबस कार्यक्रमहरुमा उपस्थीत हुन नसकेमा आफ्नो कामको जिम्मेवारी सह–सचिवलाई जानकारी गराई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने छ ।

६) नगर संजालको कोषाध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकारः

क)अध्यक्ष सँग सल्लाह गरी नगर संजालको आयव्ययको हिसाब दुरुस्त राखी लेखा परिक्षण गर्ने गराउने ।

ख)नगर संजालको कोष सम्बन्धीअन्यकाम गर्ने ।

७)नगर संजालका अन्य पदका व्यक्तिहरु तथा सम्पुर्ण सदस्यहरुले अध्यक्षलाई सहयोग गरि नगर संजाललाई सफल पार्ने ।

८) वडास्तरीय महिला समितिको काम कर्तव्य अधिकार पनि नगर महिला संजालको काम कर्तव्य अधिकार बमोजिम नै रहनेछ ।

९) नगर तथा वडा संजालका अन्य पदका व्यक्तिहरु तथा सम्पुर्ण सदस्यहरुले संयोजकलाई सहयोग गरि वडा संजाललाई सफल पार्ने ।

परिच्छेदः-४

स्वर्गद्वारी नगरपालिकाद्वारा संचालन गरिने कार्यक्रमहरुः

(क) पूर्वाधार विकासः

(१) विपन्न वर्गका महिलाहरुको कार्यबोझ घटाउने खालका आयोजना जस्तैः ,आधुनिक प्राविधिक आयोजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

(२) हिंसा पीडित महिलाहरुको लागि अस्थाई आवास गृह निर्माण र मर्मत सुधार,

(३) अपाङ्गता भएका महिलाहरुको लागि सहयोग पुग्ने समाग्री तथा आयोजनाहरु,

(४) स्थानीय तहमा सामाजिक पूजी अभिवृद्धि गर्ने तथा तालिम संचालन गर्न महिला सामुदायिक भवन तथा महिला सहकारी भवन निर्माण गर्न समपूरक कोष आदि कार्यक्रम,

(ख) सामाजिक/क्षमता विकासः

(१) प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम, पाठेघर सम्बन्धी समस्या रोकथाम तथा जनचेतना जगाउने कार्यक्रम, एच.आई.भि. एड्स सम्बन्धी जनचेतना जगाउने कार्यक्रम,

(२) महिलाहरुको लागि लोकसेवा तयारी कक्षा संचालन, वैदेशिक रोजगारीका लागि आवश्यक पर्ने जानकारीमूलक शिक्षा र सिप विकास,

(३) स्थानीय तह एंव विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाबाट संचालन गर्ने कार्यको समयसिमा,कार्यपद्वति (योजना तर्जुमा कार्यान्वयन अनुगमन, महिला सम्बन्धी विभिन्न नीतिगत प्रावधानहरु बारेमा जानकारी दिने कार्यक्रम,

(४) महिला नेतृत्व विकास, सशक्तिकरण सम्बन्धी कार्यक्रम र अधिकारमा आधारित विकासमा अवधारणा सम्बन्धी कार्यक्रम,

(५) महिला साक्षरता सम्बन्धी कार्यक्रम, किशोरीहरुको लागि जीवनउपयोगी सीप ,

(६) लैंगिकतामा आधारित हिंसा र विभेदयुक्त प्रचलन, महिला विरुद्व हुने सबै प्रकारका हिंसा उन्मुलन सम्बन्धी कार्यक्रम, महिला मानवअधिकार सम्बन्धी, नीति, कानूनी आदि बारे चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम,

(७) महिला संजाल, सामुदायिक संस्था र सहकारी संस्थाहरुको महिलाहरुको नेतृत्व विकासमा पहुँच, वृद्धि गर्ने ज्ञान र सिपको विकास, सूचना र संचारमा महिलाहरुको सहभागिता र पहुँच वृद्धि गर्ने कार्यक्रम, विपन्न वर्गका महिलाहरुको लागि क्षमता विकास कार्यक्रम आदि,

(८) महिला सहकारीहरुको क्षमता विकासको लागि सहयोग (प्रस्तावना लेखन सम्बन्धी तालिम, नेतृत्व विकास आदि) ।

(९) महिलाको क्षेत्रमा काम गर्ने सामुदायिक स्वयम सेविकाहरुलाई क्षमता अभिवृद्धि, प्रत्साहन पुरुष्कार,

(१०) गरिबी महिला सामुदायिक संस्थाहरुलाई नगरपालिका अनुदान सम्बन्धी अनुशिक्षण तालिम

(ग) आर्थिक सीप विकास कृषिमा आधारितः

(१) गैरकृषिमा आधारितः घरेलु तथा लघु उद्यम उद्योगहरुको संचालन तथा व्यवस्थापन, परम्परागत सिपलाई परिमार्जन गर्दै बजारमैत्री रुपमा आधुनिकिकरण गर्ने, गरिबी महिलाहरुको आय वृद्वि गर्न प्रत्यक्ष सघाउँ पुग्ने खालका तालिम तथा सीपहरु आदि । गरिब महिला सामुदायिक संस्थाहरुलाई सानातिना आयआर्जन गर्न कोषको सहयोग ।

(घ) संस्थागत विकासः

(१) स्वास्थ्य चौकी एंव उपस्वास्थ्य चौकीहरुको संस्थागत सुधारका कार्यक्रम,

(२) लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति, महिला संजाल, लैंगिक हिंसा निगरानी समुह, कानुनी उपचार तथा सहायता समिति, महिला सहकारी संस्था, सामुदायिक संस्था/महिला समुहहरुका संस्थागत सुधारका कार्यक्रम,

(३) गरिब महिलाहरुको सामुदायिक संस्था गठन तथा विस्तारमा सहयोग ,

(४) वडास्तरीय महिला समिति र नगरस्तरीय महिला संजाल गठन ।

परिच्छेदः-५

स्वर्गद्वारी नगरद्वापालिकाले अवलम्बन गर्ने नीतिहरुः

(१) स्थानीय तहको कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा लैंगिक विश्लेष्ण र लैंगिक उत्तरदायी बजेट प्रणालीलाई अनिवार्य गर्दै अनुगमन तथा मूल्याकनको सयन्त्र निर्माण गर्ने,

(२) लैंगिक समानता, मुलप्रवाहिकरण र महिला सशक्तिकरणका पक्षमा सचेतनामूलक अभियान संचालन गर्दा समुदाय गैरसरकारी संस्थाहरुको समन्वय तथा सहकार्यमा गर्ने,

(३) स्रोत र साधनमा महिलाहरुको पहँच स्वामित्व र नियन्त्रण बढाउने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिईने छ,

(४) महिलाहरुको पक्षमा तर्जुमा गरिएका ऐन, नियम तथा कानूनहरुलाई समुदायका महिलाहरु समक्ष गराउनको लागि आवश्यक क्रियाकलापहरु -गोष्ठी, बैठक,एफ.एम. प्रशारण) संचालन गर्ने

(५) महिला हिंसा निवारण र पुर्नःस्थापना गर्ने र सेफ हाउस संचालन,

(६) महिलाहरुलाई व्यवसाय संचालन तथा आयमुलक कार्यक्रममा संलग्न गराई स्वरोजगारी सृजना गर्न वीउ पूजीको व्यवसाय गर्ने,

(७) महिला हिंसाका कारण पहिचान महिलाहरुको सवालमा कार्यरत संघ संस्थाहरुको पहिचान तथा संजाल निर्माण संस्थागत विकास र सुदृढीकरण, क्षमताको अभिवृदि, समन्वय र सहकार्य गर्ने,

(८) स्वर्गद्वारी नगरपालिका भित्र रहेका सरोकारवाला निकायहरुको समन्वय तथा सहकार्यमा महिला सम्बन्धी घटनाहरुको अभिलेखीकरण, अनुसन्धान, प्रकाशन तथा सहयोगी संयन्त्रको विकास (सुरक्षावास, मनोविमर्श, कानुनी सहयोग, स्वास्थ्य सेवा) यस अभियानका कार्यनीतिहरु रहेका छन्,

(९) महिला अधिकार सुनिश्चितता तथा महिला हिंसाको न्युनीकरण गर्न आवश्यक तथ्यगत पैरवीका लागि महिला अधिकारकर्मी तथा मानवअधिकारकर्मी संघ संस्थाहरु सँग समन्वय गरेर समुदाय स्तरदेखि, नगरपालिका तह सम्म अभियानका कार्यक्रम सञ्चालन,

(१०) विभिन्न विषयगत कार्यालयहरुसँग समन्वय सहकार्य गर्दै महिलाहरुको सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, सांस्कृतिक विकासका कार्यक्रम संचालन,

(११) महिला अधिकारको सुनिश्चितता गर्न विभिन्न खाले चेतनामुलक कार्यक्रमहरु एफ.एम.प्रशारण, सडक नाटक, क्षमता अभिवृद्धि, तालिम, गोष्ठी कार्यक्रम संञ्चालन,

(१२) स्वर्गद्वारी नगरपालिका क्षेत्रमा कार्यरत समूह, समुदायिक संस्था, नागरिक समाज, विद्यालय, राजनैतिक दल, सरकारी निकाय तथा न्यायिक निकायहरु लगायत अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाहरु सँग निरन्तर रुपमा समन्वय र सहकार्य गर्ने ,

(१३) नेपालको संविधानको मौलिक हक कार्यान्वयनका लागि संविधानको धारा ३८(३) बमोजिम सबै प्रकारका महिला हिंसालाई कानुनी दायरामा ल्याउने र पीडितलाई क्षतिपूर्ति दिने र धारा ३८(५) बमोजिम महिलालाई शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षामा विशेष अधिकार सुनिश्चित गर्ने,

(१४) महिला उपर हुने घरेलु हिंसा, दुव्यवहार, लैंगिक हिंसा, बोक्सीको आरोप, बलत्कार, दाईजो तथा बालविवाह अन्त्यका लागि सामाजिक सचेतना कार्यक्रम गाउँव्यापी रुपमा संचालन गरिनेछ,

(१५) सार्वजनिक स्थलमा हुने लैंगिक हिंसा न्यूनिकरणको लागि सूचक निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याईने छ । लैंगिक हिंसा अन्त्यमा पुरुष तथा युवा सहभागिता परिचालन गर्ने गरी पुरुष संजालीकरणको विस्तार गरिनेछ,

(१६) समाजमा विद्यमान अन्धविश्वास छुवाछुत प्रथा लगायतका सामाजिक कुरीति अन्त्य गर्न सामाजिक जागरण सहित सचेतना र पैरबीको विशेष कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ,

(१७) स्थानीय तहमा निर्वाचित महिला जनप्रतिनिधिहरुको क्षमता विकासको लागि प्रक्षिक्षण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,

(१८) महिलाहरुका पक्षमा बनेका ऐन कानुनहरु बारे जानकारी गराउने,

(१९) महिलाहरुको क्षमता विकासका लागि दातृ निकाय र जिल्ला स्तरका सरोकारवाला निकायहरुको समन्वयमा क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी गोष्ठी तथा तालिम संचालन गने,

(२०) आर्थिक रुपमा विपन्न तथा सामाजिक रुपमा पिछडिएका असहाय एकल महिलालाई एकल महिला कोषको परिचालन मार्फत जिविकोपार्जनका लागि व्यवस्था गरिनेछ,

(२१) सार्वजनिक यातायात र सार्वजनिक स्थानमा महिला हिंसालाई शुन्य बनाउन सरोकारवाला निकायहरु सँग छलफल गरि अगाडि बढाउने,

(२२) महिलाहरुको आर्थिक अवस्था सुधारका लागि बिउँ विजन पुजी मार्फत उत्पादनमुलक व्यवसाय कार्यक्रमहरुमा महिलाहरुलाई सहयोग गर्ने,

(२३) ९ वटै वडाहरुमा महिलाहरुको समूह निर्माण गरेर अधिकारमुखी अवधारणा बारे छलफल गरी जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने,

(२४) लक्षित समुदायका महिलाहरुको विपन्नताको अवस्थालाई मध्यनजर गरेर सेवा प्रवाह कार्यलाई प्राथमिकता दिने,

(२५) समाजमा विद्यमान कुरीति कुसस्कार विरुद्ध जनचेतनामुलक अभियान संचालन गर्नुका साथै श्रीमान श्रीमति, सासु बुहारी, जेठानी देउरानी छलफल गर्ने कार्यक्रम गर्ने,

(२६) स्वर्गद्वारी नगरपालिका भित्र रहेका सरकारी गैरसरकारी निकायहरुको समन्वय तथा सहकार्यमा आवश्यकता अनुसार महिला लक्षित कार्यक्रम तर्जुमा गरेर कार्यान्वयन गर्ने,

(२७)स्वर्गद्वारी नगरपालिकामा रहेका महिलाहरुमाथि हुने हिंसाका कारण पता लगाई सो सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने,

(२८) महिला हिंसा विरुद्धको पैरवीलाई वृहत र प्रभावकारी रुपमा अगाडि बढाउन हरेक विद्लयहरुमा चेतनामूलक गोष्टी अभियान संचालन गर्ने,र हुन सक्ने हिंसाको एक प्रमुख कारणलाई मध्यनजर गरेर सरोकारवाला निकायहरु विच चौमासिक रुपमा नगरपालिका स्तरमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम हुनुपने,

(२९) घरदैलो कार्यक्रम तथा शिविर मार्फत विभिन्न प्रकारका अभिमुखिकरण कार्यक्रमहरु महिला हिंसा, सुरक्षित मातृत्व, सुत्केरी अवस्थामा लगाईने खोप प्रजनन स्वास्थ्य सरसरफाई लगायत विषयहरुमा सहयोग पुर्‍याउने ।

(३०) नगरस्तरीय अल्पकालीन सेवागृहमा आर्थिक तथा भौतिक रुपमा सहयोगको अपेक्षा गर्ने।

(३१) यी र यस्ता अन्य कार्यक्रम संचालन गर्न यस स्वर्गद्वारी नगरपालिकामा पुजीगत रकमबाट निर्धारित बजेटको ५ प्रतिशतको दरले नघट्ने गरी बजेटको सुनिश्चित गरिने छ ।

परिच्छेदः ६

स्वर्गद्वारी नगरपालिकाद्वारा संचालन कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनः

(१) कार्यालयले आफैले गर्नेः घरदैलो कार्यक्रम तथा शिविरमार्फत विभिन्न प्रकारका अभिमुकरण कार्यक्रमहरु ।

(२) **गैरसरकारी संस्थाहरुद्वारा संचालन गर्ने**ः महिला, हिंसा, सुरक्षित मातृत्व, सुत्केरी अवस्थामा लगाईने खोप, प्रजनन स्वास्थ्य सरसफाई लगायतका विषयमा अभिमुकरण महिला माथि हुने घरेलु हिंसा, दुर्व्यवहार, लैंगक हिंसा, बोक्सीको आरोप, बलत्कार, दाईजो तथा बालविवाह अन्त्यका लागि सामाजिक सचेतना कार्यक्रम ।

(३) महिला संजालद्वारा संचालन गर्ने : महिला हिंसा, सुरक्षित मातृत्व, सुत्केरी अवस्थामा लगाईने खोप, प्रजनन स्वास्थ्य लगायतका विषयहरुमा अभिमुखिकरण महिला माथि हुने घरेलु हिंसा हुने दुर्व्यवहार, लैंगिक हिंसा जस्ता अन्य कार्यक्रमका लागि सामाजिक सचेतना कार्यक्रम ।

परिच्छेदः ७

कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यसमितिमा रहने पदाधिकारीहरुः

नगरपालिकामा रहेका कार्यसमितिहरु देहाय बमोजिम रहनेछन् ।

तपशिलः

१ उपप्रमुख - संयोजक

२.प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत -सदस्य

३. नगरपालिकाको कार्यापालिकाका सबै महिला सदस्यहरु -सदस्य

४. महिला संजालको प्रतिनिधि १ जना -सदस्य

५. महिला बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा प्रमुख -सदस्य -सचिव

परिच्छेदः ८

अनुगमन तथा मूल्याकन

रणनीति अनुसार संचालन गरिने क्रियाकलापहरुको प्रभावकारीताका लागि सरोकारवाला निकायहरु सँगको समन्वय तथा सहकार्य अनुगमन मूल्याकन । अनुगमन मूल्याकनका क्रममा प्राप्त सुझावहरुका आधारमा रणनितिलाई परिमार्जन गर्दै लगिनेछ । साथै तपशिल बमोजिमका पदाधिकारी रहने गरि अनुगमन समिति गठन गरिने छ ।

तपशिलः

१. प्रमुख -संयोजक

२. प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत -सदस्य

३. नगर प्रमुखले तोकेको १ जना कार्यपालिकाको सदस्य -सदस्य

४. महिला संजालको प्रतिनिधि १ जना -सदस्य

५. सामाजिक विकास समितिको संयोजक -सदस्य

६. महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा प्रमुख -सदस्य सचिव

परिच्छेदः ९

विविध

(१) **अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम प्रमाणिकरण हुने विषयमा असर नपर्नेः** कुनै निर्णय वा आदेश प्रमाणिकरण सम्बन्धमा प्रचलित नेपाल कानुनमा छुट्टै व्यवस्था भएकोमा त्यस्ता विषयमा यस नियममा लेखिएको कुनै कुराले असर पार्ने छैन ।

(२) **कार्यविधि बनाउन सक्नेः** यस नियमको उदेश्य कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले आवश्यक कार्यविधि बनाउन सक्ने छ ।

(३) **बचाऊः** यस अघि स्थानीय निकायबाट प्रचलित कानुन बमोजिम भए गरेका निर्णय वा आदेश वा तत्सम्बन्धी अधिकारपत्रका प्रमाणिकरण यसै निकाय बमोजिम भए गरेको मानिने छ ।

(४) **संशोधनः** यो कार्यविधिमा कुनै महत्वपुर्ण विषयबस्तुहरु छुट हुन गएमा तुरुन्त संशोधन गरी कार्यान्वयन गर्न सक्ने ।